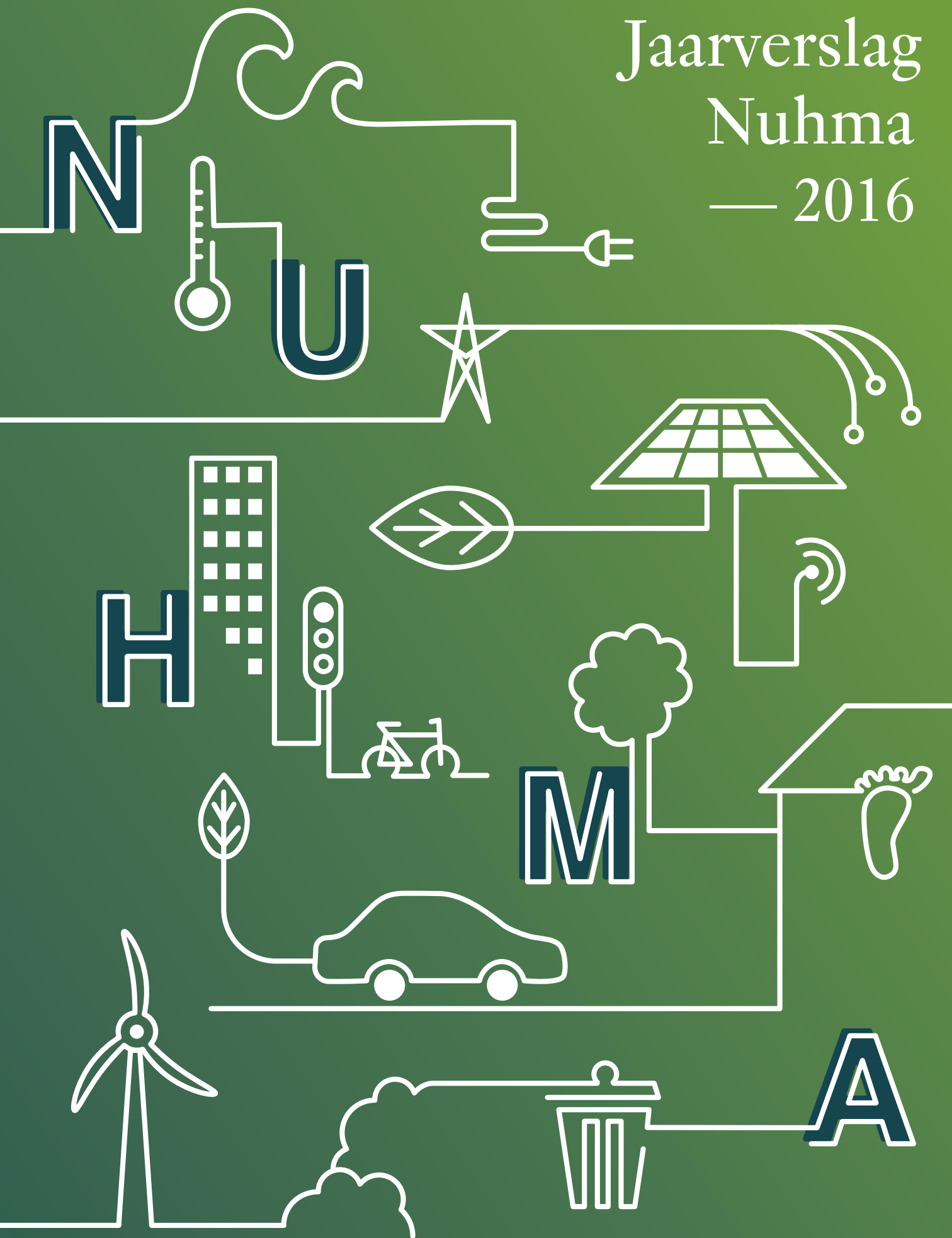

Jaarverslag Nuhma — 2016

Inhoud

5 / Voorwoord

6 / Aan het woord

— Lieven Stalmans

— Jo Geebelen

— Ronnie Belmans

14 / Jaarverslag van de raad van bestuur

20 / Nog meer transparantie bij Limburgs Klimaatbedrijf

22 / Hoogtepunten van 2016

23 / Nuhma investeert in groene energie

25 / Limburg als dé slimme regio van de toekomst

27 / Wijzigingen in de participaties

28 / Nuhma in cijfers en grafieken

44 / Verslag van de commissaris

Terugblik op 2016

TONY COONEN — VOORZITTER RAAD VAN BESTUUR NUHMA

“Nuhma heeft er een
nieuwe doelstelling bij:
Limburg uitbouwen
tot een *smart region*.”

— TONY COONEN

Het opstellen van het jaarverslag is het ideale moment om kort stil te staan bij al onze verwezenlijkingen. Het voorbije jaar hebben we ons volledig gefocust op de toekomst. Door te blijven investeren in hernieuwbare energie bijvoorbeeld. Maar ook door bepaalde participaties te herschikken om krachtig te kunnen inzetten op *smart services*.

Nuhma heeft er namelijk een nieuwe doelstelling bij: samen naar een *smart region* gaan. De gemeenten en intercommunales beschikken over heel veel gegevens die voor allerlei diensten nuttig kunnen worden gebruikt. Via samenwerking en kruisbestuiving wil Nuhma de (kleine) stedelijke en landelijke gemeenten ondersteunen om een digitale stad Limburg te vormen die gelijke tred kan houden met de grootsteden.

2016 was ook het jaar van de waarheid voor de biostoomcentrale in Beringen. Met de toekenning van een milieuvergunning gaf de Vlaamse regering in oktober groen licht voor de nieuwe verwerkingsinstallatie. In 2020 zou de nieuwe installatie operationeel moeten zijn.

In dit jaarverslag vindt u meer informatie over onze investeringen en realisaties in windenergie, biostoom, getijdenenergie en slimme toepassingen. Daarnaast laten we enkele specialisten aan het woord. Zij bieden ons hun persoonlijke kijk op het verleden, het heden en de toekomst van het Limburgse energielandschap.

Algemeen directeur Ludo Kelchtermans blikt ook even vooruit op de nabije toekomst, met een omvorming van de vennootschapsvorm van Nuhma van een nv naar een cvba, om zo meer burgerparticipatie te verwezenlijken.

Ik wens u alvast veel leesplezier met het jaarverslag 2016!

De nieuwe biostoomcentrale van Bionerga op de site van Borealis in Beringen wordt een van de meest innovatieve energieprojecten van de komende jaren. Wie beter dan Lieven Stalmans, Group Manager Energy and Environment bij Borealis, om de ambitieuze plannen toe te lichten.

[naam] **Lieven Stalmans**

[leeftijd] **45 jaar**

[loopbaan]

Group Manager Energy and Environment bij Borealis; Bestuurder bij Limburg wind cvba

[grootste uitdaging voor de komende 15 jaar?]

Chemische processen als brug tussen hernieuwbare energie en materiaalgebruik.

[meest beloftevolle innovatie?]

Ook het gebruik van chemische processen als brug tussen hernieuwbare energie en innovatief materiaalgebruik. Ik ben ervan overtuigd dat hier enorm veel toekomst in zit.

Lieven Stalmans

[Wat gaat de functie zijn van de nieuwe biostoomcentrale?] “De biostoomcentrale zal – net zoals de bestaande centrale in Houthalen-Helchteren – huishoudelijk afval verwerken en omzetten naar energie in de vorm van stoom. Zo zal de nieuwe stoomcentrale de volledige chemische site van Borealis voorzien van warmte. Maar daar blijft het niet bij. De state-of-the-art-centrale gaat ook elektriciteit opwekken. Bovendien is er nog restwarmte voorhanden voor verdere industriële activiteiten in de industriezone Ravenshout. Een absolute win-winsituatie dus: het Limburgs huishoudelijk afval wordt verwerkt en omgezet waardoor wij minder fossiele brandstoffen moeten inzetten.”

“Het Limburgs huishoudelijk afval wordt verwerkt en omgezet waardoor wij minder fossiele brandstoffen moeten inzetten: een absolute win-win.”

[Waarom gaat Borealis met Bionerga in zee?]

“De komst van de biostoomcentrale is het ultieme bewijs dat zowel Borealis als Bionerga geloven in de site in Beringen. Het gezamenlijk project heeft een sterke troef met de energie-integratie en draagt bij aan de competitiviteit van Borealis. Er is het voorbeeld van de technologisch geavanceerde biostoomcentrale in Oostende – een puik staaltje van energie- en milieutechnologie. We zijn heel erg trots dat we door de komst van een dergelijke centrale op onze site onze bijdrage kunnen leveren aan belangrijke innovaties op het gebied van energie en milieu. En daar hebben we met Bionerga en dus ook met Nuhma een heel solide partner in gevonden.”

“De komst van de biostoomcentrale is een opstap voor milieu- en energie-innovatie.”

[Uw samenwerking met Nuhma gaat verder dan louter de installatie van de biostoomcentrale.]

“Klopt, er zijn verschillende raakvlakken met Nuhma. Persoonlijk ben ik bestuurder bij Limburg wind cbva.

Nuhma lag samen met o.a. LRM en Aspiravi aan de basis van dit concept van een energiecoöperatie op grond van maatschappelijk draagvlak en betrokkenheid. Ook als Borealis nemen we onze verantwoordelijkheid op om het Europese energiebeleid in praktijk te brengen. Op onze site in Kallo heeft ‘Wind aan de Stroom’, een van de operationele werkmaatschappijen van Aspiravi, drie windmolens geïnstalleerd. De opgewekte energie van deze molens wordt rechtstreeks bij Borealis verbruikt. Zo dragen wij ook ons steentje bij aan de energietransitie.”

“Het onderzoek naar energieopslag brengt energie- en materialenbeheer dichter bij elkaar.”

[Hoe ziet u op dat vlak de toekomst tegemoet?]

“Onze maatschappij verandert enorm snel. Zo zijn er op dit moment de *millennials* die als de energie-‘prosumenten’ het leven vanop hun smartphone ‘beleven’. Via hun toestel bekijken ze hoeveel hun zonnepanelen opbrengen en zetten ze hun wasmachine aan op het meest geschikte moment. Het is een ambitieuze en zelfbewuste generatie die via andere methodes moet bereikt worden. Een belangrijke uitdaging voor de nabije toekomst.

Daarnaast is er natuurlijk het onderzoek naar energieopslag dat de komende jaren absoluut moet worden verbreed. En daar willen we met Borealis ook onze bijdrage aan leveren. Samen met Bionerga gaan we rond de nieuwe biostoomcentrale immers een energiehub creëren waar naast Borealis ook andere nabijgelegen bedrijven de opgewekte energie inzetten en verwerken. Energieopslag in bijvoorbeeld de vorm van waterstof is dan hopelijk niet meer veraf. Chemie zal dan de brug vormen tussen energie- en materialenbeheer.”

Dat Jo Geebelen van groot belang is geweest voor Nuhma, kunnen we gerust een understatement noemen. De vroegere gedelegeerd bestuurder en huidige pro-deoadviseur van de raad van bestuur stond aan de wieg van het klimaatbedrijf. Vandaag, 15 jaar later, blikken we samen met hem terug op het rijke verleden.

[naam] Jo Geebelen
[leeftijd] 73 jaar

[wat betekent hij voor Nuhma?]
Medeoprichter (2000-2012)
Gedelegeerd bestuurder (tot 2012)
Pro-deoadviseur van de raad van bestuur (2012-heden)

[grootste uitdaging voor Nuhma?]
De opslag van energie.

[meest beloftevolle energievorm?]
Moeilijk te voorspellen.
Een combinatie van alle mogelijke vormen van hernieuwbare energie.

Jo Geebelen

[Help ons nog eens herinneren: hoe is het allemaal 15 jaar geleden begonnen?] "In 2000 besloot de Europese Unie haar energiemarkt vrij te maken. Dus moesten de productie, verkoop en distributie van energie worden opgesplitst. In Limburg organiseerde Interelectra, waar ik sinds 1992 directeur was, deze energiediensten. Wij hebben toen ervoor gekozen om de distributie binnen Interelectra zelf te houden. De verkoop en productie van energie brachten we onder in vennootschappen zoals Luminus en Aspiravi. Tegelijkertijd werd Nuhma opgericht als holding boven alle vennootschappen."

**"Iedereen verklaarde ons voor gek.
Wie zet nu een windmolen in het
binnenland? In Hasselt, *of all places!*"**

[Vanaf de start lag de focus op hernieuwbare energie. Een bewuste keuze?] "In Limburg waren we al langer bezig met hernieuwbare energie. Interelectra heeft de eerste windmolen in Hasselt aan de sluis gebouwd. Iedereen verklaarde ons voor gek. Wie zet nu een windmolen in het binnenland? In Hasselt, *of all places!* De nieuwe vennootschap Aspiravi moest de energieproductie van Interelectra overnemen en is vanaf de eerste dag de boer opgetrokken om windturbines te plaatsen."

[Nuhma had met andere woorden op veel vlakken een pioniersrol.] "Absoluut. En dat deden we door onze blik op de wereld te richten, rond te kijken en snel initiatief te nemen. Daarnaast is het natuurlijk ook belangrijk om goede mensen te zoeken en ze hun ding te laten doen. Een raad van bestuur moet dit accepteren, stimuleren en niet te snel op de rem gaan staan. Bij Nuhma is dit altijd quasi vanzelf gegaan. Soms vertonen we nog wat provincialistische trekjes door ons af te zetten tegen de rest. Maar uiteindelijk laten we ons door geen enkele grens tegenhouden."

[Inderdaad, want intussen investeert Nuhma zelfs in projecten buiten België. Is Limburg te klein?] "Wij zijn bezig met groene energie. En dan mag je niet gebonden zijn aan landsgrenzen, laat staan aan provincie- of gemeentegrenzen. Als we ons hadden

beperkt tot de provincie Limburg bestond Nuhma vandaag waarschijnlijk niet meer. Na 10 of 20 windturbines hadden we dan moeten stoppen. Schaalvergroting is enorm belangrijk om te groeien, menselijk kapitaal op te bouwen en expertise te ontwikkelen."

[Toch profileert Nuhma zich sinds 2011 expliciet als 'het Limburgs Klimaatbedrijf'?] "Doordat de gemeenten sinds enkele jaren onder grote financiële druk staan, wilden we ervoor zorgen dat het bestaande draagvlak ook behouden zou blijven. Dit was ook nodig omdat de lokale besturen zo vaak veranderen. Nieuwe burgemeesters, schepenen en gemeenteraadsleden vragen zich vaak af: "Wat is Nuhma? En wat doen die allemaal?" Met onze participaties in diverse ondernemingen was het nodig om duidelijk te maken waar Nuhma voor staat."

[Zijn volgens u de oorspronkelijke doelstellingen van Nuhma behaald?] "Als dat het geval was, dan zouden we nu niet meer bestaan. Limburg CO₂-neutraal maken, dat is én blijft ons gezamenlijk doel. En dan mag je je niet beperken tot uitsluitend Limburgse projecten. Op het vlak van windenergie is de vijver hier bijvoorbeeld bijna leeggevestigd. Daarom investeert Nuhma bijvoorbeeld ook in getijdenenergie in het buitenland. Al blijven we in Limburg natuurlijk ook fantastische dingen doen. Denk bijvoorbeeld maar aan innovaties op het vlak van afvalverwerking en onderzoeken in het gebied van *smart services*."

**"Milieubelangen zijn niet gebonden
aan landsgrenzen. En al zeker niet aan
provincie- of gemeentegrenzen."**

[Hoe ziet u de komende 15 jaar voor Nuhma?] "Tijdens mijn ingenieursstudies dacht iedereen dat we ons energieprobleem zouden oplossen met kernfusie. Intussen zijn we 50 jaar verder en durft niemand dit nog luidop te zeggen. We zullen moeten blijven investeren in alle mogelijke vormen van hernieuwbare energie. De komende jaren ligt de belangrijkste uitdaging in de opslag van energie om die vervolgens te kunnen gebruiken wanneer nodig. We hebben dus nog veel werk voor de boeg."

EnergyVille, dat onderzoek doet naar duurzame energie en intelligente energiesystemen, is goed bezig: er werken 200 medewerkers op de Thor park in Genk en de bouw van een tweede complex is in volle uitvoering. Sinds 2016 participeert Nuhma in het onderzoekscentrum. Ronnie Belmans neemt ons mee in de boeiende wereld van duurzame energie.

[naam] **Ronnie Belmans**
[leeftijd] **61 jaar**

[loopbaan]
**Professor KU Leuven;
Executive Directeur GSGF**

[functie]
CEO EnergyVille

[grootste uitdaging voor Limburg?]
**Samenwerken en offensief voetbal spelen.
Niet langer Calimero zijn.**

[meest beloftevolle innovatie?]
**Energieopslag, *internet of things* en
de combinatie van allerlei innovaties.
Maar er is niet een *silver bullet*.**

Ronnie Belmans

[Als we even terugblikken: wat voor een jaar was 2016 voor u?]

"We zijn ongeveer een jaar operationeel op deze site. Een eerste verwezenlijking is dat we 200 mensen naar hier hebben gebracht. Bovendien hebben we internationaal een reputatie opgebouwd en kent men de naam EnergyVille. We staan op de kaart en daar zijn we trots op. Ondertussen zijn we zelfs bezig met de bouw van EnergyVille II. Bovendien willen we op termijn EnergyVille, de incubaThor, de T2-campus en het oude hoofdgebouw op de THOR-site via een warmtenet met elkaar verbinden."

[Hoe ziet u de toekomst van energie?]

"Mensen gaan kijken naar de diensten en het comfort dat men ontvangt: een koelkast die ook effectief koud is en een opgeladen auto bijvoorbeeld. Men is niet geïnteresseerd in energie *an sich*. De energietransitie kan enkel werken als het comfort behouden blijft en zelfs nog verhoogt, want daar willen mensen niet op besparen. Om dit te realiseren, zijn er nieuwe ideeën nodig maar deze mogen vaak vanuit een wettelijk standpunt nog niet. Tegen het einde van het jaar beschikken we over een regelluwe zone, waardoor we kunnen anticiperen op toekomstige regels."

Men is niet langer geïnteresseerd in energiegebruik, maar wel in energiediensten: welk comfort kan energie mij bieden?

[Welke innovaties en uitdagingen mogen we verwachten?]

"De technologische ontwikkelingen zijn volop gaande en daar dragen we hier in EnergyVille aan bij. Een belangrijke vraag is hoe we draagvlak krijgen én houden bij de mensen. Dát zal de uitdaging zijn. Wij verwachten in de toekomst ook veel van de interactie tussen de *internet of things* en energiesystemen. Ook energieopslag is een belangrijk vraagstuk: batterijen zijn immers een oplossing voor tijdelijke opslag, maar ze kunnen energie niet opslaan van de zomer tot de winter. Off-shore windenergie gaat bovendien een steeds prominentere rol spelen. In Duitsland bijvoorbeeld is dat al een routineklus. En microgrids, die ervoor zorgen dat stukjes van een elektriciteitsnet op zichzelf kunnen staan, hebben nog heel wat groeipotentieel."

[Welke innovatie springt daarbij voor u het meest in het oog?]

"Er is geen *silver bullet*. Ik heb al te veel innovaties gezien die hun potentieel uiteindelijk niet hebben kunnen waarmaken. Zo waren er de kernfusie, de brandstofcel, noem maar op. Er is geen enkele innovatie die op zich het verschil gaat maken. Wat dat wel kan, is het samenspel van de verschillende factoren, zoals het opslaan van energie en het integreren van energiesystemen in de gebouwen zelf. De vraagstukken die daar mee gepaard gaan, zijn zeer complex. En dat zorgt er natuurlijk voor dat het een boeiende sector is."

Er is geen *silver bullet*. Ik heb al te veel innovaties gezien die hun potentieel uiteindelijk niet hebben kunnen waarmaken.

[EnergyVille adviseert niet enkel bedrijven maar ook overheden op lokaal niveau. Hoe ziet u dit evolueren naar *smart services*?]

"We werken veel samen met steden en gemeenten en dat zijn dan niet enkel grote steden zoals Stockholm of Glasgow. Ik denk dat we zeker 60 of 70% van de Vlaamse gemeenten adviseren omtrent energie. Wij geven *policy support* zodat zij over de correcte informatie beschikken, de verschillende mogelijkheden kennen en zich ook bewust zijn van de kostprijs. Zo kunnen zij keuzes maken die wij zullen ondersteunen. We gaan hen echter niet adviseren over welke piste ze moeten kiezen. In het verhaal van *smart services* speelt Nuhma bovendien ook een rol. Samen onderzoeken we slimme toepassingen van energie voor steden en gemeenten."

We moeten offensief voetbal spelen, en niet langer ons gedragen als Calimero.

[Wat brengt de toekomst voor Limburg?]

"Je hebt verschillende kernen in Limburg: Sint-Truiden, waar er veel mogelijkheden zijn omtrent koeltechniek, Lommel, Genk, Hasselt als centrum ... Er zijn nog te veel eilandjes waar ieder zich specialiseert in een bepaald element. Als men die expertise samenbrengt en uitwisselt, dan is Limburg dé locatie om uit te groeien tot een *smart region*. De voorwaarden zijn alvast gunstig maar men moet ook uit zijn kot komen. Als niet-Limburger mag ik dat zeggen, toch?" (*lacht*)

Raad van bestuur van Nuhma

VOORZITTER

Tony Coonen*

ONDERVOORZITTER

André Vautmans*

LEDEN

Frieda Brepoels

Thierry de Grunne

Marc Vandeput

Marc Roppe

Mark Vanleeuw

Peter Vanvelthoven

COMMISSARIS

Ernst & Young Bedrijfsrevisoren

vertegenwoordigd door Stefan Olivier

Jaarverslag van de raad van bestuur

AAN DE GEWONE ALGEMENE VERGADERING VAN AANDEELHOUDERS

Overeenkomstig de wettelijke en statutaire bepalingen brengen wij verslag uit over de uitoefening van ons mandaat gedurende het boekjaar afgesloten op 31/12/2016. We hebben de eer de Jaarrekening betreffende het afgelopen boekjaar aan uw goedkeuring voor te leggen.

COMMENTAAR OP DE JAARREKENING

Algemene commentaar

De kerntaken en investeringen van Nuhma situeren zich in twee gebieden, met name in de productie van **hernieuwbare energie** en het ontwikkelen en leveren van **diensten voor én aan haar aandeelhouders**, zijnde 43 Limburgse gemeenten en Laakdal.

Nuhma draagt via haar participaties in hernieuwbare energie bij aan het **behalen van de klimaatdoelstellingen** die de steden en gemeenten van Limburg onderschreven bij de ondertekening van het *Covenant of Mayors*. Deze participaties blijven zich met een gezonde groei verder ontwikkelen:

- C-Power en Northwind zijn succesvolle operationele **offshore windparken**. In 2016 werd financial close bereikt voor Rentel, het volgende windpark in de Noordzee. Nuhma investeert via Z-Kracht en Aspiravi in dit windpark dat met een geïnstalleerd vermogen van 309 MW zo'n 285.000 huishoudens van energie zal kunnen voorzien.
- Op land werden tevens diverse nieuwe **windparken** ontwikkeld door Aspiravi Holding, met als dochterondernemingen onder andere

Limburg Win(d)t nv en Vleemo. Aan Aspiravi Holding werd een achtergestelde lening toegekend, ter ondersteuning van de verdere ontwikkeling van de vennootschap.

- Voorts zijn er directe en indirecte participaties in de sector van **biomassa en compostering**, met name in A&S Energie en Bionerga. Laatstgenoemde heeft in 2016 de nodige vergunningen bekomen voor de bouw van een nieuwe biomassacentrale in Beringen. Het kapitaal in Bionerga werd in 2016 volledig volstort.
- Daarnaast zijn er investeringen in **waterkracht** met onrechtstreekse deelnames in waterkrachtcentrales van Aspiravi en onderzoek naar onderwaterturbines die aangedreven worden door getijdenenergie via Bluepower nv.
- Ten slotte zijn er de deelnames in het **transport van energie**, met onrechtstreekse deelnames in Elia en Fluxys.

In 2016 werden ook de slimme diensten op diverse vlakken verder ontplooid.

- Nuhma investeert samen met Cipal-Schaubroeck in **Green Valley Belgium**, een softwarehuis waar software voor openbare besturen wordt ontwikkeld en verhandeld.
- In 2016 werd het kapitaal van **TeaMwise** volgestort. De vennootschap specialiseert zich in het ontwikkelen en aggregeren van verbruiks- en productie-installaties om de energie beschikbaar te stellen als tertiaire reserve met dynamische profielen (R3DP) voor Elia. Wanneer er onbalans heerst op de elektriciteitsmarkt kan beroep gedaan worden op deze reserves.
- Via Aspiravi Holding investeert Nuhma in

Aspiravi Energy, een jonge energieleverancier die lokale groene energie aanbiedt aan voordelige tarieven, met een bijdrage voor het goede doel. In samenwerking met Anode Energie levert Aspiravi Energy groene elektriciteit aan de Limburgse steden en gemeenten en een groot aantal verenigingen. Daarnaast opereert **Aspiravi Trading** als trader van hernieuwbare energie.

- Uit het kennisbedrijf **3E** ontsproten in 2016 twee spin-off bedrijven, LESS en Wattson. Eerder bleek Xant al een succesvolle spin-off van 3E.
- In 2016 werd een kapitaalsverhoging doorgevoerd bij **Nuhmeris**. Via deze vennootschap worden operationele investeringen uitgevoerd in de volgende domeinen:
 - **Software** ter ondersteuning van de evolutie naar slimme steden, zoals een platform en veilige opslag van data. Door deze centraal te voorzien voor de Limburgse gemeenten, ontstaan er de nodige schaalgroottes en kostenbesparingen doordat niet iedereen deze investeringen apart moet doen.

Daarnaast biedt Nuhmeris **noodstroom-aggregaten** aan voor de gemeenten. Zo kan er voorzien worden in energie wanneer een stroompanne plaatsvindt of bij stroom-schaarste wanneer een afschakelplan in werking wordt gesteld. Ook worden sommige generators via TeaMWISE ingezet als tertiaire reserve voor Elia.

- Tot slot investeerde Nuhmeris in 2016 in de aankoop van een **industrieterrein en gebouw in Beringen**. Voorlopig worden hieruit huuropbrengsten gerealiseerd. Het terrein werd aangekocht met het oog op de ontwikkeling van een energiehub op de site. Bedrijven met warmtebehoevende processen kunnen zich hier vestigen en aansluiten op het proces van Biostoom Beringen waarbij groene warmte wordt opgewekt.
- Daarnaast hebben zich volgende belangrijke wijzigingen in 2016 voorgedaan in de participaties van Nuhma:
 - De deelname in **Wetenschapspark Limburg** werd volledig verkocht aan POM Limburg en UHasselt. Het betrof geen strategische deelname van Nuhma en dankzij deze en andere aandelentransacties kon het aandeelhouderschap van de vennootschap

terug evolueren naar academische en wetenschappelijke actoren.

- De deelname in **Bleyveld Co nv** werd volledig verkocht aan EDF Luminus. Tevens werden bij deze transactie de toegestane leningen volledig afgelost.
- Ten slotte heeft Nuhma een belang van 21,83% genomen in **EnergyVille**. In Genk wordt er in de nabije toekomst een nieuwe campus EnergyVille II gebouwd, waar oa. onderzoek zal plaatsvinden naar toepassingen voor de opslag van energie in batterijen. Aangezien de opslag van energie de ontbrekende schakel is in een energielandschap met een toenemend belang van decentrale energieproductie, is dit voor Nuhma een strategische investering voor de toekomst.

Additionele info inzake de participaties kan steeds op de website gevonden worden (www.nuhma.be).

Informatie betreffende de ontwikkeling en de resultaten van de vennootschap, en de positie van de vennootschap

Nuhma is een actieve holding of houdstermaatschappij, de vennootschappen waarin wordt geparticipeerd en waaraan desgevallend leningen worden verstrekt, worden van nabij opgevolgd en begeleid. Dit gebeurt voornamelijk via deelname aan de raden van bestuur, werkgroepen, audit- en/of remuneratiecomités van de participaties.

Het resultaat van de vennootschap vloeit voort uit ontvangen dividenden van vennootschappen waarin wordt geparticipeerd en intresten op toegestane leningen.

De **investeringen in diensten** voor de aandeelhouders leveren vooralsnog geen of beperkte rendementen op. Dit is te verklaren doordat voor vele toepassingen geldt dat er aanloopverliezen zijn of met andere woorden dat de kosten voor de baten gaan. Door de investeringen te centraliseren, ontstaan er inherent wel kostenbesparingen voor de gemeenten doordat de nodige schaalgroottes en synergieën optimaal benut worden.

Voornaamste risico's en onzekerheden waarmee de vennootschap wordt geconfronteerd

In navolging van de wijzigingen in het GSC-beleid en de materiële daling van de energieprijzen, blijft de raad van bestuur deze evoluties op de voet volgen. De raad van bestuur heeft de evaluatie gemaakt en is van mening dat er zich **geen duurzame minderwaarde** materialiseert op haar participaties.

Nuhma is onderworpen aan de algemene ondernemingsrisico's, die eigen zijn aan een investeringsmaatschappij. **Wijzigingen in het wetgevend kader** vormen voor Nuhma het grootste ondernemingsrisico. Uiteraard volgt de raad van bestuur de evoluties op de voet op. Dit risico indachtig handelt de raad van bestuur ook steeds voorzichtig in haar investeringsbeslissingen. Ook wijst de raad erop dat de vennootschap geen kredieten heeft aangegaan om haar participaties te verwerven of te behouden.

BESTEMMING VAN HET RESULTAAT

Te bestemmen winst van het boekjaar
> € 9.393.045,96

Toevoeging aan de wettelijke reserves
> € 469.652,30

Toevoeging overige reserves
> € 2.923.393,66

Vergoeding van het kapitaal
> € 6.000.000,00

Vervolgens wordt aan de gewone algemene vergadering van aandeelhouders voorgesteld om van de winst (na afhouding van een bedrag van 469.652,30 EUR voor toerekening aan de wettelijke reserve) een dividend ten belope van **6.000.000,00 EUR** uit te keren aan de aandeelhouders en het resterend saldo van de winst van het boekjaar afgesloten op 31/12/2016 toe te voegen aan de overige reserves.

BELANGRIJKE GEBEURTENISSEN NA HET EINDE VAN HET BOEKJAAR

Na het einde van het boekjaar, afgesloten op 31/12/2016, hebben zich volgende belangrijke gebeurtenissen voorgedaan:

- De raad van bestuur van de vennootschap heeft in februari 2017 beslist om aan de algemene vergadering in mei 2017 een statutenwijziging voor te stellen waarbij de vennootschapsvorm gewijzigd zal worden van een naamloze vennootschap (nv) naar een **coöperatieve vennootschap** met beperkte aansprakelijkheid (cvba);
- Er werd beslist om **Publilum nv**, waarin Nuhma een participatie aanhoudt, te ontbinden, dit gezien na de uittrede van Publilum uit EDF Luminus er geen bestaansreden voor de vennootschap restte.

Deze gebeurtenissen beïnvloeden de jaarrekening voor het afgesloten boekjaar niet.

OMSTANDIGHEDEN DIE DE ONTWIKKELING VAN DE VENNOOTSCHAP AANMERKELIJK Zouden KUNNEN BEÏNVLOEDEN

Er hebben zich **geen bijzondere omstandigheden** voorgedaan die de ontwikkeling van de Vennootschap aanmerkelijk zouden kunnen beïnvloeden.

ONDERZOEK EN ONTWIKKELING

Gedurende het afgelopen boekjaar werden er **geen werkzaamheden verricht** op het gebied van onderzoek en ontwikkeling.

VERANTWOORDING VAN DE WAARDERINGSREGELS

De waarderingsregels, zoals eerder vastgelegd door het bestuursorgaan van Nuhma nv, **blijven ongewijzigd**. De jaarrekening werd opgemaakt in overeenstemming met de bepalingen van het KB van 30 januari 2001 tot uitvoering van het wetboek van vennootschappen.

De jaarrekening geeft een **getrouw beeld** van het vermogen, de financiële positie en het resultaat van de onderneming.

De bedragen van het boekjaar zijn op een **consistente wijze samengesteld**, alsook de bedragen van het voorgaande boekjaar.

De activa en passiva zijn gewaardeerd conform artikel 28§1 van het KB van 30 januari 2001 in de veronderstelling van de continuïteit van de vennootschap. **Elk bestanddeel van het vermogen wordt afzonderlijk gewaardeerd.** De afschrijvingen, waardeverminderingen en herwaarderingsen zijn specifiek voor de actieve bestanddelen waarop ze betrekking hebben. De voorzieningen voor risico's en kosten zijn geïndividualiseerd. De waarderingsen, de afschrijvingen, de waardeverminderingen en de voorzieningen voor risico's en kosten voldoen aan de eisen van voorzichtigheid, oprechtheid en goede trouw.

De resultatenrekening wordt niet op belangrijke wijze beïnvloed door opbrengsten en kosten die aan een vorig boekjaar moeten worden toegerekend.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden opgenomen tegen hun nettoboekwaarde, zijnde het verschil tussen hun aanschaffingswaarde en de geboekte afschrijvingen en waardeverminderingen. De materiële vaste activa worden op lineaire basis afgeschreven. Bijkomende kosten worden onmiddellijk ten laste van het resultaat genomen.

De volgende afschrijvingspercentages zijn van toepassing:

Informatica

- > hardware (afhankelijk van type) — 20%/33%
- > software — 33%

Inrichting van gehuurde gebouwen — 10%

Machines en uitrusting — 20%

Meubilair — 10%

Rollend materieel — 20%/25%

Materieel in leasing — 20%/33%

De interestlasten zijn niet inbegrepen in de aanschaffingswaarde.

Voor activa die buiten gebruik gesteld zijn, of die niet meer duurzaam bijdragen tot de activiteit van de vennootschap, worden tot uitzonderlijke afschrijvingen overgegaan om rekening te houden met de waarschijnlijke realisatiewaarde ervan.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa worden gewaardeerd aan aanschaffingswaarde en waardeverminderingen worden geboekt, indien een blijvende minderwaarde wordt verantwoord door de toestand, de rentabiliteit of de vooruitzichten van de vennootschap waarin de deelnemingen of de aandelen worden aangehouden.

Waarborgen worden opgenomen aan nominale waarde. Op de **vorderingen** die in de financiële vaste activa opgenomen zijn, worden waardeverminderingen toegepast, zo er voor het geheel of een gedeelte van de vordering onzekerheid bestaat over de betaling hiervan op de vervaldag.

Vorderingen

Vorderingen worden in de balans opgenomen voor hun nominale waarde. De vorderingen zijn **onderworpen aan waardeverminderingen** zo er voor het geheel of een gedeelte van de vordering onzekerheid bestaat over de betaling hiervan op de vervaldag.

Bij de boeking van vorderingen op meer dan één jaar aan nominale waarde wordt, in voorkomend geval, in de overlopende rekeningen van het passief en *pro rata temporis* volgende elementen in resultaat genomen op grond van de samengestelde interesten:

- de contractueel in de nominale waarde opgenomen rente;
- het verschil tussen de aanschaffingswaarde en de nominale waarde van de vordering;
- het disconto op een renteloze vordering of op een vordering met een abnormaal lage rente

Geldbeleggingen (omzetbaar)

Deelnemingen en aandelen worden gewaardeerd aan aanschaffingswaarde of realisatiewaarde indien deze lager is.

Termijndeposito's worden tegen nominale waarde gewaardeerd.

Er worden **waardeverminderingen** geboekt indien de realisatiewaarde op de datum van de jaarafsluiting lager is dan de nominale waarde of de aanschaffingswaarde. Er worden bijkomende waardeverminderingen geboekt op deze beleggingen om rekening te houden, hetzij met de evolutie van hun realisatie- of marktwaarde, hetzij met de risico's inherent aan de aard van de betrokken activa of van de gevoerde activiteiten.

Vastrentende effecten worden gewaardeerd op grond van hun aanschaffingswaarde. Wanneer evenwel hun actuariële rendement berekend bij de aankoop, met inachtneming van hun terugbetalingswaarde op vervaldag, verschilt van hun nominaal rendement, wordt het verschil tussen de aanschaffingswaarde en de terugbetalingswaarde *pro rata temporis* voor de resterende looptijd van de effecten in resultaat genomen als bestanddeel van de renteopbrengst van deze effecten en naar gelang het geval, toegevoegd aan of afgetrokken van de aanschaffingswaarde van de effecten. Het verschil tussen de aanschaffingswaarde en de terugbetalingswaarde wordt op lineaire basis in resultaat genomen.

Liquide middelen

Deze middelen worden geboekt tegen hun nominale waarde. Er worden waardeverminderingen op toegepast indien hun realisatiewaarde op de datum van de jaarafsluiting lager is dan hun nominale waarde. Bijkomende waardeverminderingen worden geboekt volgens dezelfde modaliteiten als voor de geldbeleggingen.

Overlopende activa

Er wordt rekening gehouden met de kosten en de opbrengsten die betrekking hebben op het boekjaar of op voorgaande boekjaren, ongeacht de dag waarop deze kosten en opbrengsten worden betaald of geïnd, behalve indien de

effectieve inning van deze opbrengsten onzeker is. Wanneer de **opbrengsten of de kosten** in belangrijke mate worden beïnvloed door opbrengsten of kosten die aan een ander boekjaar moeten worden toegerekend, wordt daarvan melding gemaakt in de toelichting.

Schulden en overlopende passiva

Deze schulden worden gewaardeerd aan nominale waarde. De schulden bevatten geen schulden op lange termijn, zonder rente of met een abnormale lage rente. Indien dit wel het geval is, wordt op deze schulden een disconto toegepast dat wordt geactiveerd.

Erkenning van opbrengsten en kosten

De opbrengsten en kosten die voortvloeien uit de **vervreemding van een goed** zullen worden toegerekend aan het boekjaar waarin de voornaamste risico's op het goed worden overgedragen aan de verkrijger. De overdracht van de voornaamste risico's zal in principe overeenstemmen met de overdracht van de eigendom over het goed of, indien de eigendomsoverdracht hiervan losgekoppeld is, met de overdracht van de risico's van verlies of beschadiging van het goed.

Wat de **levering van diensten** betreft, zullen de opbrengsten en kosten die voortvloeien uit de prestatie worden toegerekend aan het boekjaar waarin de voornaamste prestatie van de dienst wordt uitgevoerd.

Kosten worden erkend naarmate ze ten laste van het boekjaar vallen. Gefactureerde kosten die ten laste vallen van volgende boekjaren worden geboekt op de overlopende rekening van het actief.

Bijkantoren

De Vennootschap heeft geen bijkantoren.

Verwerving van eigen aandelen

Gedurende het boekjaar heeft noch de Vennootschap, noch een rechtstreekse dochtervennootschap, noch een persoon die handelt in eigen naam maar voor rekening van de Vennootschap of diens rechtstreekse dochtervennootschap aandelen van de Vennootschap verworven.

Belangenconflicten

De raad van bestuur bevestigt dat gedurende het voorbije boekjaar er **geen beslissingen** werden genomen die vallen onder de toepassing van de belangenconflictenprocedure zoals opgenomen in de artikelen 523 en 524 van het Wetboek van vennootschappen.

Financiële instrumenten

De raad van bestuur bevestigt dat gedurende het boekjaar afgesloten op 31/12/2016 er geen financiële instrumenten werden gebruikt, in de zin van artikel 96,8° van het Wetboek van vennootschappen.

De **voornaamste financiële instrumenten** van de vennootschap zijn banksaldo's en kortlopende bankdeposito's.

Er dient te worden opgemerkt dat de onderneming niet toestaat dat financiële instrumenten met speculatieve doeleinden worden verhandeld.

Daarnaast heeft de onderneming eveneens verschillende **andere financiële activa** zoals vorderingen, die rechtstreeks afkomstig zijn uit haar activiteiten.

Het interestrisico wordt centraal beheerd door het financieel departement in overeenstemming met de doelstellingen en richtlijnen vastgelegd door de directie.

Het **thesauriebeleid** is erop gericht om een permanente toegang tot voldoende liquiditeit te verzekeren, evenals om eventuele interest- en wisselkoersrisico's op te volgen en te beperken.

Kwijting aan de bestuurders en de commissaris

Wij verzoeken u kwijting te verlenen aan de bestuurders en de commissaris voor de uitoefening van hun mandaat tijdens het afgelopen boekjaar.

Gedaan op 8 maart 2017 te Hasselt.

Hoogachtend,

De raad van bestuur

Nog meer transparantie bij Limburgs Klimaatbedrijf

BURGER KRIJGT MEDEZEGGENSCHAP IN NUHMA

Nuhma nv is het Limburgs Klimaatbedrijf dat namens de 44 aangesloten gemeenten inzet op groene energie en duurzaamheid, zodat de CO₂-uitstoot tegen 2020 aanzienlijk verminderd zal zijn. Om deze doelstelling te bereiken, ontplooit Nuhma een aantal activiteiten. Tot nu toe werden enkel de aandeelhouders - de gemeenten - hier actief bij betrokken. "Nu zet nv Nuhma de deur open voor burgerparticipatie: burgers kunnen aandelen kopen en op die manier medezeggenschap krijgen in het Klimaatbedrijf. Zo kunnen ze ook zelf duurzaam handelen, onder andere door groene energie op te wekken en te gebruiken," aldus Ludo Kelchtermans, algemeen directeur van Nuhma.

Transparantie in de beleidsvoering staat centraal bij Nuhma. We waren dan ook al een tijdje op zoek naar manieren om de burger actiever bij het beleid te betrekken. In februari dit jaar kondigde de algemeen

directeur aan, dat hij tijdens de eerstvolgende Algemene Vergadering in mei, een algemeen voorstel rond burgerparticipatie op tafel zou leggen. Het kader en de grote lijnen staan nu op papier.

"Nuhma is betrokken bij 311 installaties die samen een geïnstalleerd vermogen vertegenwoordigen van 1.006 MW. Dat is meer dan Doel 1 en 2 samen."

Kader

Nuhma nv heeft twee grote objectieven: ten eerste het meehelpen realiseren van de doelstelling om Limburg CO₂-neutraal te maken tegen 2020. Een tweede doelstelling is *smart services* leveren aan de aangesloten gemeenten, zodat Limburg een slimme regio wordt. Vooral bij de eerste doelstelling creëren we nu de mogelijkheid om burgers een actieve rol te geven.

Ludo Kelchtermans: "Nuhma heeft al enige ervaring in werken met een coöperatieve vennootschap. Zo is "Limburg wind" - met Nuhma als één van de oprichters - een cvba waar zo'n 6.000 burgers betrokken zijn in verschillende windmolenparken in o.a. Beringen, Halen, Lommel, Hasselt, Genk en Riemst. Hiervoor ontvangen ze ook een keurig dividend."

Omvorming nv

Wat nu voorligt, is van een andere orde: Nuhma nv wordt immers omgevormd tot Nuhma cvba. Een gedeelte van het kapitaal van de cvba (20%) wordt vrijgemaakt voor burgerparticipatie. De aangesloten gemeenten kunnen een deel van hun huidige aandelen verkopen. Uit een rondvraag bleek dat een aantal gemeenten hier ook effectief toe bereid zijn.

Zoals getoond op het onderstaand schema, komt er binnen Nuhma cvba ruimte voor de cvba "Publiek" (voorlopige werknaam) en samen vormen zij de "Asset Company" (voorlopige werknaam), waaronder diverse werkvelden thuishoren: wind, biomassa, waterkracht, transport van energie, etc.

Indien de gemeenten alsnog beslissen geen of onvoldoende aandelen te verkopen, kan via een kapitaalsverhoging van de Asset Company toch de invoering van burgerparticipatie mogelijk blijven, en dit voor 20 tot 30%. Op die manier zullen én gemeenten én burgers kunnen toetreden tot of uittreden uit het kapitaal.

Uitwerking

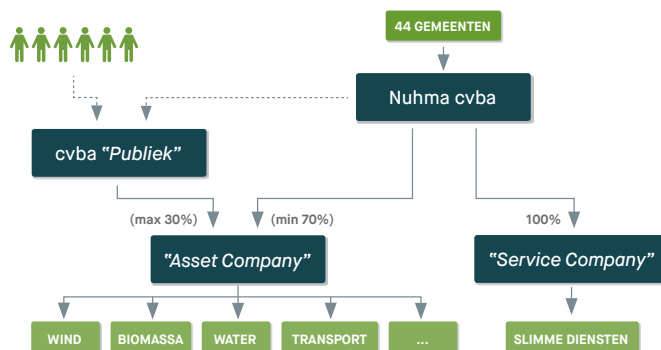
Voor de uitwerking van deze transitie neemt Nuhma voldoende tijd, zodat de hele operatie correct en in alle transparantie kan verlopen. Ludo Kelchtermans: "Bedoeling is dat we alles vanaf 1 januari 2019 op het terrein kunnen uitrollen. Maar intussen moeten nog heel wat zaken uitgeklaard worden. Hoe ziet het aandeel dat de burger kan nemen er bijvoorbeeld uit? Wat is het dividend en hoe wordt het belast? In "Limburg wind" is dat dividend enkel gebaseerd op projecten in de windenergie. Bij Nuhma gaat het ook over projecten rond biomassa, waterkracht en transport. Zo zorgen we ervoor dat het risico verspreid is over verschillende sectoren. Andere

vraag: hoe worden de participanten vertegenwoordigd in de organen van de Asset Company? En wanneer zullen burgers effectief kunnen toetreden? We weten al dat dit pas zal zijn vanaf de volgende legislatuur in 2019, wanneer gemeenten hun huidige aandelen in Nuhma (al dan niet) gedeeltelijk verkopen. Een ander belangrijk aandachtspunt is dat er naast individuele burgers ook ruimte is voor family offices of een Burgerlijke maatschap. Maar onder welke voorwaarden kan dat? Pas nadat wij een duidelijk antwoord hebben op deze en nog andere vragen, zullen wij in 2018 een prospectus voorbereiden en de mogelijkheid op intekening opstarten."

Reacties

Tijdens de Algemene Vergadering van Limburg wind cvba op 26 mei werd dit plan al zeer algemeen toegelicht. De meeste aanwezigen reageerden achteraf positief op het voorstel van burgerparticipatie, maar hadden ook enkele vragen en bedenkingen:

- "Interessant, want wij moeten in dit land veel verder gaan met groene energie." (Béa Dirckx en Irene Stevens uit Diepenbeek)
- "Wij vinden het een goed voorstel, want de burger kan mee participeren. Maar kunnen we ook beleggen voor onze kleinkinderen?" (Etienne Feytaerts en Anita Fransis uit Gingelom)
- "Na Limburg wind kunnen we nu bij Nuhma beginnen." (Nadine Colson, Jos Hulmans, Patricia Hemelaer uit Hasselt)
- "Goed voorstel, maar hoeveel gaan ze ons afhouden?" (René Corten uit Heusden, Henri Sillen uit Hoeselt)
- "Nuhma is een goed bedrijf met veel knowhow en goede ingenieurs, die ze ook best in het buitenland kunnen inzetten. Internationaal gaan is een opportuniteit." (Jaak Jansen uit Beringen)

Hoogtepunten van 2016

Ook in 2016 stond de werking van Nuhma volledig in het teken van één doel: 100% van de residentiële energie in Limburg tegen 2020 op een duurzame manier opwekken. De initiatieven van het voorbije jaar geven meer dan ooit blijk van een duidelijke focus op de vorming van een CO₂-neutrale *smart region*.

Een aantal verwezenlijkingen op het vlak van groene energie, smart services en participaties vormen voor ons de hoogtepunten van 2016. We stellen ze graag met open vizier aan u voor.

Nuhma investeert in groene energie

TE LAND, TER ZEE EN IN DE LUCHT

In 2016 zette Nuhma haar investeringen in groene energieproductie resoluut verder. In Limburg en Antwerpen werd met de bouw van nieuwe windturbines gestart. Dankzij de *financial close* voor een off-shore windpark voor de Belgische kust, komen daar nog eens 42 windturbines bij. Nuhma blijft ook investeren in de meest innovatieve technologieën voor het opwekken van groene stroom. De bouw van een biostoomcentrale met energiehub in Beringen en een pioniersproject in getijdenenergie voor de Schotse kust, zijn hier mooie voorbeelden van.

Nieuwe windturbines in Limburg en Antwerpen

In het najaar van 2016 is Limburg win(d)t nv gestart met de bouw van vijf nieuwe windturbines in Limburg. Aan het bedrijventerrein Genk-Noord werden twee windturbines gebouwd. Het windpark heeft een totaal vermogen van 4 MW en kan 2.800

gezinnen voorzien van groene stroom. Ze vermijden een CO₂-uitstoot van 4.479 ton per jaar. Tegelijkertijd werden langs de E313 in Riemst funderingswerken aangevat voor drie nieuwe windturbines. Deze produceren groene elektriciteit voor 7.500 gezinnen en reduceren per jaar zo'n 11.996 ton CO₂-uitstoot.

De vennootschap Aspiravi trok in oktober 2016 twee windturbines op langs de E19 in Hoogstraten. Ze beschikken samen over een geïnstalleerd vermogen van 7 MW en produceren groene energie voor 5.000 gezinnen. Dankzij deze windturbines wordt 7.998 ton CO₂-uitstoot per jaar vermeden. Vleemo en Wind Aan de Stroom op hun beurt zijn in de haven van Antwerpen gestart met de bouw van respectievelijk 19 en 5 windturbines. Tegen het voorjaar van 2018 moeten in totaal 52 turbines operationeel zijn, goed voor een vermogen van 146,75 MW en de productie van hernieuwbare energie voor 106.000 gezinnen.

Grootste windturbines voor de Belgische kust

Rentel nv, waar Nuhma aandeelhouder van is via dochtervennootschappen Z-Kracht en Aspiravi Offshore II, heeft in oktober 2016 een *financial close* bereikt voor een off-shore windproject aan de Belgische kust. Het park ligt 40 kilometer ten noorden van Oostende en herbergt de grootste windturbines in de Belgische Noordzee. De 42 windturbines beschikken over een totaal geïnstalleerd vermogen van 309 MW en leveren groene energie aan 285.000 gezinnen. In totaal is het project goed voor een investering van 1,1 miljard euro.

rechtstreeks inzetten in hun processen. Zo wordt hun CO₂-uitstoot sterk gereduceerd.

Bionerga verankert op deze manier de afvalverwerking, energieproductie en energieafname in eigen streek. Daarnaast wordt de concurrentiepositie van de omliggende fabrieken verbeterd en wordt Limburg klaargestoomd voor de toekomst. Vanaf 2020 moet de nieuwe biostoomcentrale de huidige installatie in Houthalen-Helchteren vervangen.

Pioniersrol in getijdenenergie

Nuhma blijft zoeken naar innovatieve technologieën voor het opwekken van hernieuwbare energie. Daarom investeerde het Limburgs Klimaatbedrijf samen met baggeraar DEMA in een concessie voor getijdenenergie voor de Schotse kust. Het is de bedoeling om hier in eerste instantie een demo-project te bouwen.

Tijdens eb en vloed laat de getijden-stroming de wieken van de onderwater-turbines in zee draaien. Op hun beurt drijven deze wieken een generator aan.

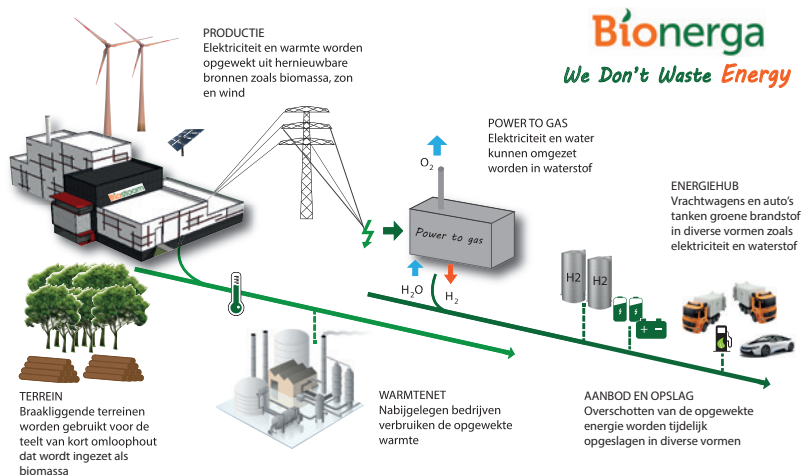
Van afval tot groene stoom

De intercommunale Bionerga kreeg in oktober 2016 groen licht voor de bouw van een hoogtechnologische biostoominstallatie in Beringen. Ze wordt de eerste afvalverwerkingsinstallatie in Vlaanderen zonder steun via groene-stroomcertificaten.

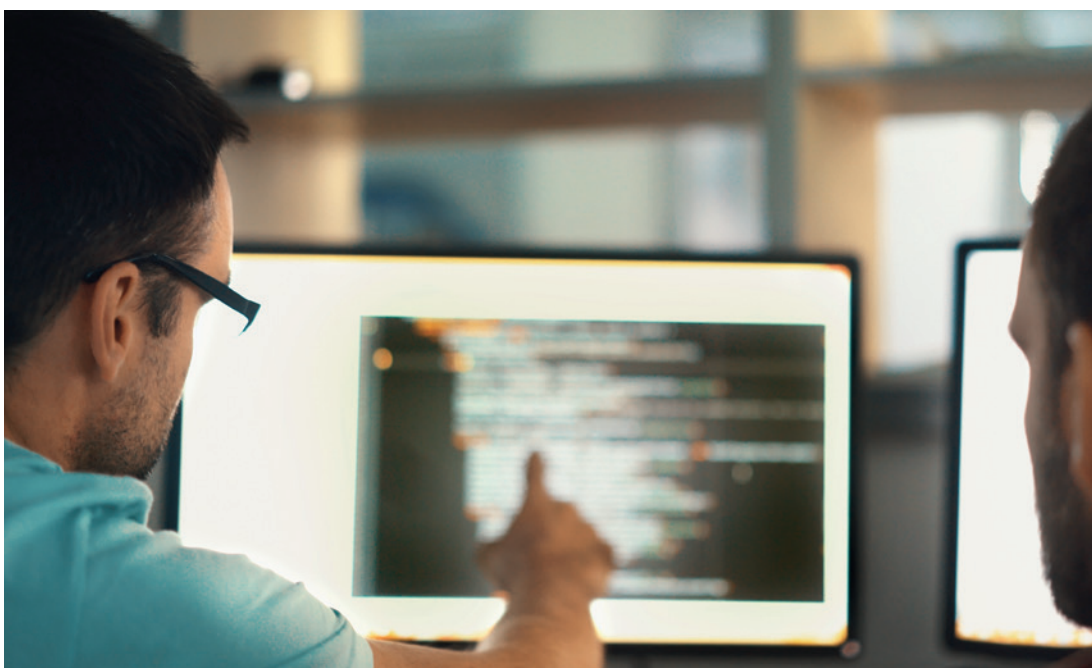
De realisatie van het project zal in totaal 100 miljoen euro kosten.

De nieuwe biostoominstallatie kan zo'n 200.000 ton afval per jaar verwerken tot groene energie in de vorm van stoom. Via een warmtenet rond de centrale kunnen omliggende bedrijven de groene energie

Zo produceert de installatie een constante stroom van hernieuwbare energie. Het grote voordeel van deze energie-opwekking is de voorspelbaarheid van de stromingen. Daarnaast blijft landruimte uitgespaard.

Limburg als dé slimme regio van de toekomst

25

Nuhma wil data over het energieverbruik van de Limburgers samen met allerlei gegevens van steden, gemeenten en andere intercommunales inzetten om van de provincie Limburg én Laakdal een *smart region* te maken. Dit door slimme dienstverlening en energieverbruik op een geïntegreerde manier te organiseren.

Een doordacht energiebeleid

Al 15 jaar investeert Nuhma via diverse participaties in de productie van hernieuwbare energie. De volgende stap is de uitbouw van een slim energiebeleid waarbij de vraag naar energie wordt afgestemd op het verbruik.

Meten is weten en daarom zet Nuhma in op het verzamelen van verbruiks- en productiegegevens van hernieuwbare energie.

Door het samenbrengen van de verbruiksgegevens van de Limburgse steden en gemeenten en hun inwoners enerzijds en de hoeveelheid geproduceerde energie uit hernieuwbare bronnen zoals zon en wind anderzijds, verkrijgen we meer inzichten in energieconsumptie en -beschikbaarheid. De gegevens kunnen worden verzameld bij dochtervennootschap Aspiravi Energy. Zij levert sinds januari 2016 haar hernieuwbare energie rechtstreeks aan de Limburgse gemeenten en coöperanten. Inter-media en Infrax hebben bovendien ook zicht op de

verbruiksdata en geproduceerde energie in de provincie.

Een volgende stap is dan om, na analyse van de verzamelde data, over te gaan tot 'slimme vraagsturing'. Hierbij worden het aanbod en de behoefte aan hernieuwbare energie op elkaar afgestemd. Energievretende activiteiten vinden plaats wanneer er energie voorhanden is, bijvoorbeeld uit zon of wind. Bij een overschot aan energie wordt die aan de beste prijs verkocht, of op een duurzame wijze opgeslagen, om zo aan de noden te kunnen voldoen wanneer er weinig energie beschikbaar is.

Uitbouwen van een slim netwerk

In 2016 lanceerde Nuhma in samenwerking met Infrax/Inter-media het samenwerkingsproject '*Smart region Limburg*' (s-Lim). Het doel is om in de toekomst allerlei slimme toepassingen te ontwikkelen op basis van verzamelde data. Lokale initiatieven op het vlak van energieconsumptie, verkeers- en parkeermanagement, slimme vuilnisbakken en straatverlichting moeten het concept *smart cities* tastbaar maken en leiden tot een kruisbestuiving.

Nuhma bouwt samen met Inter-media een structuur uit om de gegenereerde data ter beschikking te stellen aan alle partners. Zo

draagt s-Lim bij tot de centralisatie van kennis en het realiseren van kostenbesparingen.

Tegelijkertijd wordt de provincie Limburg aantrekkelijk voor investeerders en bedrijven die meerwaarde willen creëren op het vlak van slimme toepassingen.

Samen naar een *smart region*

Via een geïntegreerde aanpak kunnen de data waarover de s-Lim-partners beschikken, worden aangewend om van Limburg de digitale stad van de toekomst te maken. Nuhma wil grensoverschrijdende meerwaarde, synergieën en schaalgrootte creëren op provinciaal niveau.

Door Limburg als regio te beschouwen, is ze met haar 850.000 inwoners vergelijkbaar met grote steden zoals Antwerpen, Barcelona en Kopenhagen. Limburg onderscheidt zich evenwel door haar karakter met (kleine) stedelijke en landelijke actoren. Dankzij samenwerkingen kan Limburg complementair zijn aan structuren die in grootsteden worden opgezet. Samenwerken betekent ook over de provinciegrenzen heen samenwerken met onderzoeksinstituten zoals imec, i-minds en Smart Flanders om zo synergieën en meerwaarde te creëren.

Wijzigingen in de participaties

In 2016 vonden een aantal belangrijke wijzigingen plaats in de participaties van Nuhma. Deelnames aan het Wetenschapspark Limburg en Bleyveld Co nv werden volledig verkocht. Daarnaast investeert Nuhma sinds 2016 in de toekomst van energieopslag via een nieuwe strategische participatie in EnergyVille.

Deelname in twee vennootschappen verkocht

Nuhma's deelname in het Wetenschapspark Limburg werd volledig verkocht aan POM Limburg en de UHasselt. Dankzij deze aan-deeltransactie kan de vennootschap terug evolueren naar academische en wetenschappelijke actoren.

De participatie in Bleyveld Co nv, de holding-maatschappij van Vanparijs Engineers, werd verkocht aan EDF Luminus. De participatie werd destijds aangegaan omdat deze kaderde in het *Energy as a service*-concept van Nuhma. Blijkbaar streeft EDF Luminus ditzelfde

concept na, maar uiteraard ambitieuzer en uitgebreider. Deze opportuniteit wilde Nuhma niet ontzeggen aan de aandeelhouders van Bleyveld en het bestaande management. Daarom is besloten om in goede verstandhouding uit te treden uit de vennootschap.

De ontbrekende schakel

Nuhma heeft sinds 2016 een belang van 21,83% in Campus EnergyVille. Dit instituut verenigt de onderzoeksinstellingen van KU Leuven, VITO, imec en UHasselt voor onderzoek naar duurzame energie en intelligente energiesystemen. Momenteel wordt in Genk een nieuwe campus EnergyVille II gebouwd, waar onderzoek naar toepassingen voor de opslag van energie in batterijen zal plaatsvinden.

Opslag van energie is dé ontbrekende schakel binnen het energielandschap dat wordt gekenmerkt door decentrale energie. Met de participatie van Nuhma in Campus EnergyVille verwerft Nuhma dus een zitje op de eerste rij als het gaat om innovatie in opslag van energie.

Nuhma in cijfers en grafieken

De voorgaande interviews tonen aan wat wij bij Nuhma dagelijks doen. Cijfers en grafieken zijn echter noodzakelijk om een volledig zicht te krijgen op onze aanpak. Wij hechten veel belang aan duidelijkheid en transparantie en geven deze cijfers dan ook een volwaardige plaats in ons jaarverslag. De volgende pagina's gaan dieper in op onze investeringen, onze participaties en de resultatenrekening.

Kapitaal

43 LIMBURGSE GEMEENTEN EN LAAKDAL ZIJN VENNOOT VAN NUHMA.
HET IS NAMENS HEN DAT NUHMA INVESTEERT IN DUURZAME ENERGIE.

Vennoten	Aantal aandelen	Volstort kapitaal	% in Nuhma
Alken	17.401	1.742.824	1,25
As	8.713	872.664	0,62
Beringen	55.618	5.570.506	3,99
Bilzen	43.502	4.357.010	3,12
Bocholt	19.653	1.968.376	1,41
Borgloon	17.049	1.707.569	1,22
Bree	27.727	2.777.040	1,99
Diepenbeek	27.381	2.742.386	1,96
Dilsen-Stokkem	32.401	3.245.172	2,32
Genk	124.766	12.496.131	8,95
Gingelom	8.289	830.198	0,59
Halen	13.230	1.325.071	0,95
Ham	13.108	1.312.852	0,94
Hamont-Achel	28.863	2.890.818	2,07
Hasselt	170.487	17.075.388	12,23
Hechtel-Eksel	14.711	1.473.403	1,05
Heers	7.098	710.911	0,51
Herk-de-Stad	18.603	1.863.212	1,33
Herstappe	165	16.526	0,01
Heusden-Zolder	43.784	4.385.254	3,14
Hoeselt	13.448	1.346.905	0,96
Houthalen-Helchteren	51.078	5.115.796	3,66

Vennoten	Aantal aandelen	Volstort kapitaal	% in Nuhma
Kinrooi	16.380	1.640.564	1,17
Kortessem	10.470	1.048.639	0,75
Laakdal	15.311	1.533.497	1,10
Lanaken	42.379	4.244.534	3,04
Leopolds-burg	18.479	1.850.793	1,33
Lommel	53.658	5.374.200	3,85
Lummen	24.926	2.496.502	1,79
Maaseik	38.704	3.876.459	2,78
Maas-mechelen	56.352	5.644.021	4,04
Meeuwen-Gruitrode	16.412	1.643.769	1,18
Neerpelt	24.027	2.406.461	1,72
Nieuwerkerken	8.278	829.096	0,59
Opglabbeek	16.728	1.675.419	1,20
Overpelt	34.521	3.457.504	2,48
Peer	25.309	2.534.862	1,81
Riemst	22.341	2.237.597	1,60
Sint-Truiden	74.952	7.506.933	5,37
Tessenderlo	30.488	3.053.573	2,19
Tongeren	56.888	5.697.705	4,08
Wellen	10.494	1.051.043	0,75
Zonhoven	29.366	2.941.197	2,11
Zutendaal	10.996	1.101.321	0,79

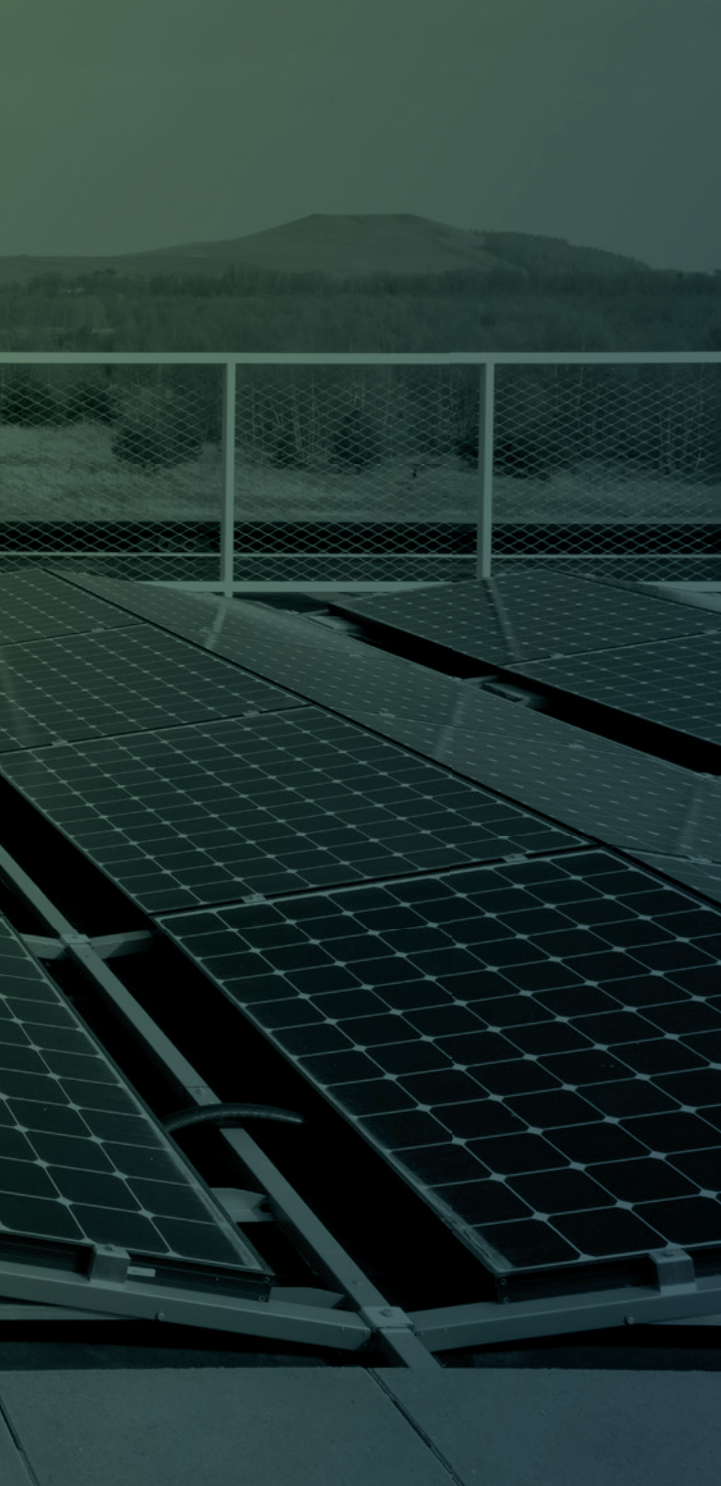

De groene energie
van Nuhma t.o.v.
de Limburgse
residentiële
energiebehoefte

DE LIMBURGSE RESIDENTIËLE
ENERGIEBEHOEFTE

332.286 gezinnen

1.163.001 MWh

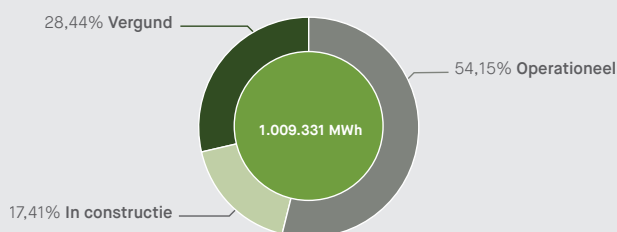
Onze tocht naar een CO₂-neutraal Limburg

In Limburg is er een residentiële energie-behoefte van 1.163.001 MWh, verdeeld over 332.286 gezinnen. Dankzij Nuhma is maar liefst 47% hiervan groene energie. Ten opzichte van 2015 is dat een stijging van 5%. Dit betekent dat we via onze investeringen intussen bijna de helft van het Limburgse residentiële energieverbruik voorzien.

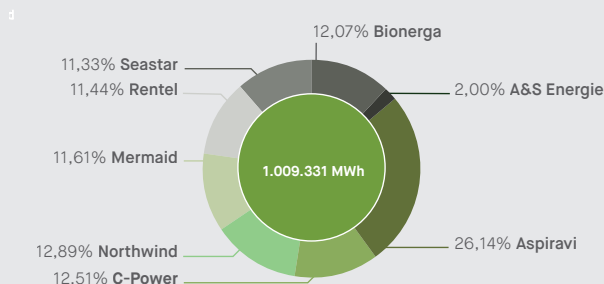
31

Indien we de installaties in ontwikkelingsfase in de berekeningen opnemen, zal Nuhma in de toekomst tot 87% van het Limburgse residentiële energieverbruik kunnen voorzien. Met zo'n cijfers komt een CO₂-neutraal Limburg in 2020 binnen handbereik.

GROENE ENERGIE VAN NUHMA
NAAR STATUS

GROENE ENERGIE VAN NUHMA
PER BEDRIJF

Investeringsen Nuhma in groene energie

Bedrijf	Geïnstalleerd vermogen(in MW)			Groene energie			Participatie Nuhma		
	Operationeel	In constructie	Vergund	% groen van de totale energieopbrengst	In MW	In MWh	In % (rechtstreeks en onrechtstreeks)	In MW groene energie	In MWh groene energie
Aspiravi incl. Limburg Win(d)t, Lommel Win(d)t, Vleemo, W@S, Aspiravi International (Wind op land)	335	126		100	461	969.120	27,08	124,9	260.430
Aspiravi (Biogas)	2			47,78	1	7.263	40,17	0,4	2.917
Aspiravi (Waterkracht)	0,2			100	0,2	1.280	40,17	0,1	514
A&S (Biomassa)	25			47,78	12	100.338	20,09	2	20.153
Bionerga (Biomassa)	7			47,78	3,1	26.088	90,00	3	23.479
Bionerga (Solar)	0,5			100	0,5	475	90,00	0,4	428
Biostoom Beringen (Biomassa)			31	47,50	15	123.690	44,91	7	55.549
Biostoom Oostende (Biomassa)	18			47,52	8	67.326	63,00	5	42.416
C-Power (Wind op zee)	325			100	325	1.126.410	11,21	36	126.304
Northwind (Wind op zee)	216			100	216	810.000	16,07	35	130.152
Otary (Rental Seastar & Mermaid) (Wind op zee)		309	770	100	1.079	3.397.275	10,21	110	346.990
TOTAAL	928	435	801		2.121	6.629.265		324	1.009.331

Waar komt deze groene energie vandaan?

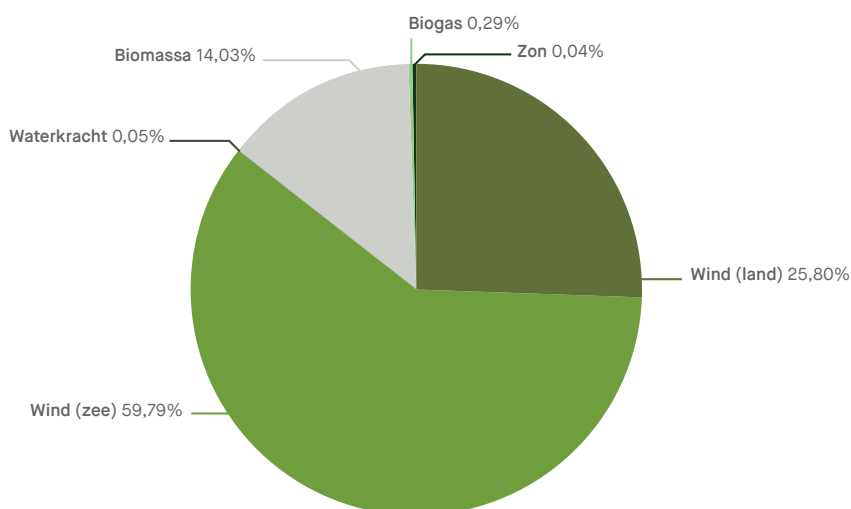
Nuhma voorziet nu via haar projecten en realisaties in 47% van de Limburgse residentiële energiebehoefte, wanneer we de projecten die in constructie en/of vergund zijn ook in beschouwing brengen is dit zelfs bijna 87%. Maar waar komt deze groene energie vandaan?

Wind blijft de belangrijkste leverancier van groene energie bij Nuhma. Off-shore en on-shore windmolenparken leveren samen iets meer dan 85% van de groene energie waarin Nuhma investeert. Een kleine daling ten opzichte van vorig jaar, dit is te wijten aan het feit dat de wind in het voorbije jaar minder heeft gewaaid.

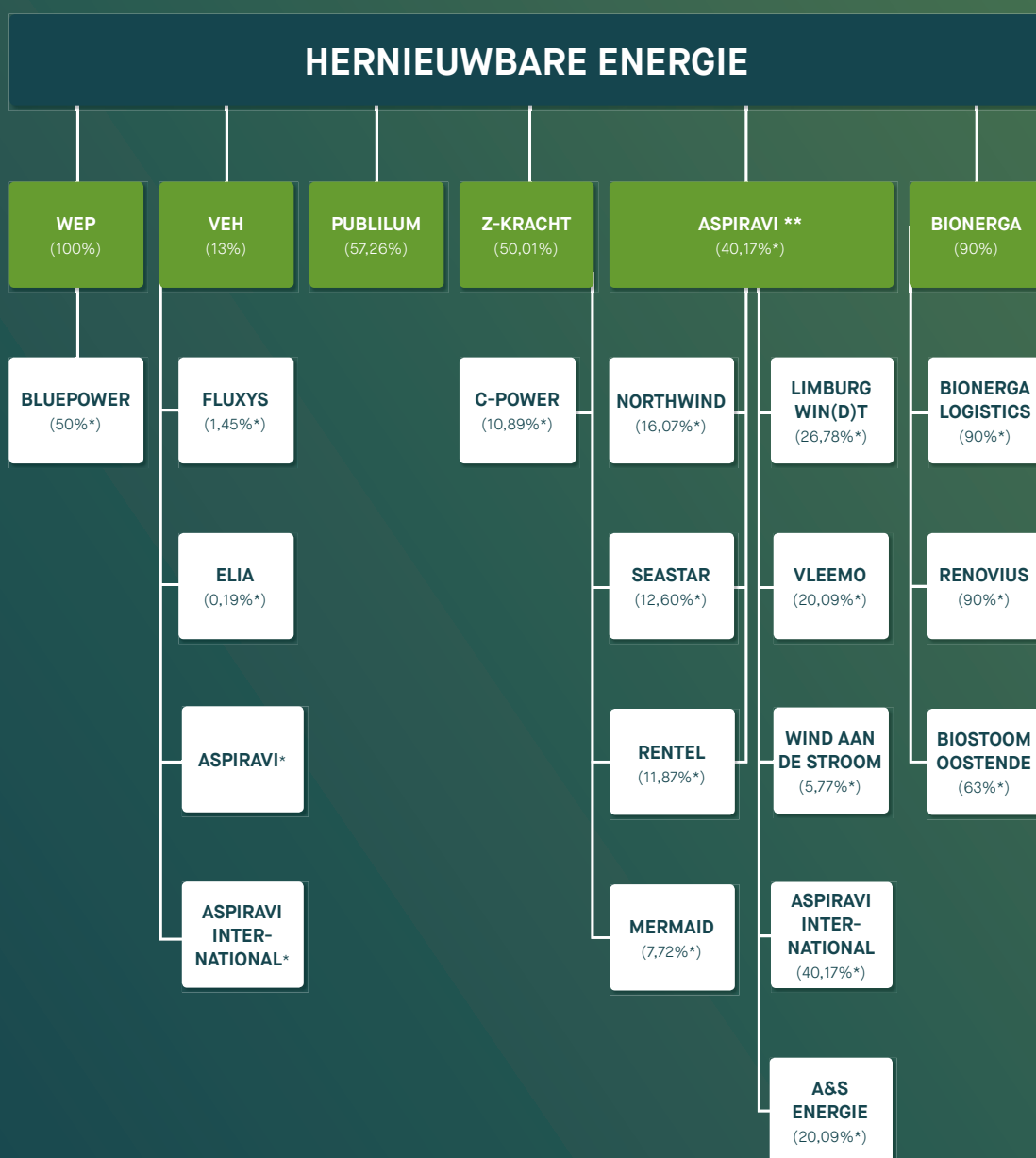
Daarnaast stijgt het aandeel groene energie uit biomassa stevig. Dit is het gevolg van de nieuwe vergunde installatie van Biostoom Beringen. Ten opzichte van de vorige jaren blijft het aandeel groene energie afkomstig van waterkracht, biogas en zonne-energie nagenoeg constant.

Nuhma investeert ook in onderzoek, kennis en innovatie. Deze projecten leiden niet rechtstreeks tot een fysieke productie van groene energie, maar spelen wel een essentiële rol in het bereiken van een CO₂-neutraal Limburg.

DE GROENE ENERGIE VAN NUHMA NAAR TYPE

Kern-participaties Nuhma

* Participatie Nuhma rechtstreeks en onrechtstreeks.

** Enkel de voornaamste dochtervennootschappen van Aspiravi nv worden weergegeven.

SMART SERVICES

**LIMBURG
WIND cvba**

APIRAVI SAMEN cvba

**LIMBURGS
KLIMAATFONDS**

NUBEMA
(100%)

TEAMWISE
(50%)

DE BUREN
(13,31%)

CPE
(10,24%)

3E
(9,29%)

NUHMERIS
(100%)

GREEN VALLEY BELGIUM
(50%)

CAMPUS ENERGYVILLE
(21,83%)

ASPIRAVI ENERGY
(45%*)

ASPIRAVI TRADING
(44,78%*)

Balans na winstverdeling

ACTIVA

	codes	boekjaar	vorig boekjaar
OPRICHTINGSKOSTEN	20		
VASTE ACTIVA	21/28	287.082.894,83	294.096.661,18
Immateriële vaste activa	21	6.192,43	2.222,94
Materiële vaste activa	22/27	45.438,88	56.066,39
Terreinen en gebouwen	22		
Installaties, machines en uitrusting	23	7.243,95	12.362,02
Meubilair en rollend materieel	24		
Leasing en soortgelijke rechten	25		
Overige materiële vaste activa	26	38.203,93	43.704,37
Activa in aanbouw en vooruitbetaling	27		
Financiële vaste activa	28	287.031.263,52	294.038.371,85
Verbonden ondernemingen	280/1	13.776.389,72	8.281.889,72
• Deelnemingen	280	13.776.389,72	8.281.889,72
• Vorderingen	281		
Ondernemingen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat	282/3	273.254.873,80	285.756.482,13
• Deelnemingen	282	252.796.800,92	265.888.543,39
• Vorderingen	283	20.458.072,88	19.867.938,74
Andere financiële vaste activa	284/8		
• Aandelen	284		
• Vorderingen en borgtochten in contanten	285/8		

VLOTTENDE ACTIVA	29/58	44.922.744,34	33.625.604,69
Vorderingen op meer dan één jaar	29	1.575.000,00	2.657.432,11
Handelsvorderingen	290		
Overige vorderingen	291	1.575.000,00	2.657.432,11
Vorraden en bestellingen in uitvoering	3		
Vorraden	30/36		
• Grond- en hulpstoffen	30/31		
• Goederen in bewerking	32		
• Gereed product	33		
• Handelsgoederen	34		
• Onroerende goederen bestemd voor verkoop	35		
• Vooruitbetalingen	36		
Bestelling in uitvoering	37		
Vorderingen op ten hoogste één jaar	40/41	4.518.891,60	1.778.272,64
Handelsvorderingen	40	602.051,48	559.413,23
Overige vorderingen	41	3.916.840,12	1.218.859,41
Geldbeleggingen	50/53	2.500.000,00	1.925.000,00
Eigen aandelen	50		
Overige beleggingen	51/53	2.500.000,00	1.925.000,00
Liquide middelen	54/58	35.631.187,24	26.545.892,48
Overlopende rekeningen	490/1	697.665,50	719.007,46
TOTAAL DER ACTIVA	20/58	332.005.639,17	327.722.265,87

Balans na winstverdeling

PASSIVA

	codes	boekjaar	vorig boekjaar
EIGEN VERMOGEN	10/15	325.733.121,03	322.340.075,07
Kapitaal	10	139.671.876,00	139.671.876,00
Geplaatst kapitaal	100	139.671.876,00	139.671.876,00
Niet-opgevraagd kapitaal	101		
Uitgiftepremies	11		
Herwaarderingsmeerwaarden	12		
Reserves	13	186.061.245,03	182.668.199,07
Wettelijke reserve	130	11.087.166,85	10.617.514,55
Onbeschikbare reserves	131	111.002.735,46	111.002.735,46
• Voor eigen aandelen	1310		
• Andere	1311	111.002.735,46	111.002.735,46
Belastingvrije reserves	132		
Beschikbare reserves	133	63.971.342,72	61.047.949,06
Overgedragen winst (verlies) (+)/(-)	14		
Kapitaalsubsidies	15		
Voorschot aan de vennoten op de verdeling van het netto-actief	19		
VOORZIENINGEN EN UITGESTELDE BELASTINGEN	16		
Voorzieningen voor risico's en kosten	160/5		
Pensioenen en soortgelijke verplichtingen	160		
Fiscale lasten	161		
Grote herstellings- en onderhoudswerken	162		
Milieuverplichtingen	163		
Overige risico's en kosten	164/5		
Uitgestelde belastingen	168		

SCHULDEN	17/49	6.272.518,14	5.382.190,80
Schulden op meer dan één jaar	17		
Financiële schulden	170/4		
• Achtergestelde leningen	170		
• Niet-achtergestelde obligatieleningen	171		
• Leasingschulden en soortgelijke schulden	172		
• Kredietinstellingen	173		
• Overige leningen	174		
Handelsschulden	175		
• Leveranciers	1750		
• Te betalen wissels	1751		
Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen	176		
Overige schulden	178/9		
Schulden op ten hoogste één jaar	42/48	6.259.793,56	5.378.906,47
Schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen	42		
Financiële schulden	43		
• Kredietinstellingen	430/8		
• Overige leningen	439		
Handelsschulden	44	36.963,44	176.832,77
• Leveranciers	440/4	36.963,44	176.832,77
• Te betalen wissels	441		
Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen	46		
Schulden m.b.t. belastingen, bezoldigingen en sociale lasten	45	226.373,73	202.073,70
• Belastingen	450/3	190.263,20	162.063,69
• Bezoldigingen en sociale lasten	454/9	36.110,53	40.010,01
Overige schulden	47/48	5.996.456,39	5.000.000,00
Overlopende rekeningen	492/3	12.724,58	3.284,33
TOTAAL DER PASSIVA	10/49	332.005.639,17	327.722.265,87

Resultatenrekening

	codes	boekjaar	vorig boekjaar
Bedrijfsopbrengsten	70/76A	548.976,76	592.579,22
Omzet	70	534.218,21	581.866,30
Voorraad goederen in bewerking en gereed product en bestellingen in uitvoering: toename (afname) (+)/(-)	71		
Geproduceerde vaste activa	72		
Andere bedrijfsopbrengsten	74	7.159,55	10.712,92
Niet-recurrente bedrijfsopbrengsten	76A	7.599,00	
Bedrijfskosten	60/66A	1.371.855,47	1.403.161,94
Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen	60		
• Aankopen	600/8		
• Voorraad: afname (toename) (+)/(-)	609		
Diensten en diverse goederen	61	1.011.037,56	949.031,83
Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen (+)/(-)	62	347.345,34	367.471,08
Afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, op immateriële en materiële vaste activa	630	11.894,10	9.245,86
Waardeverminderingen op voorraden, bestellingen in uitvoering en handelsvorderingen: toevoegingen (terugnemingen) (+)/(-)	631/4		
Voorzieningen voor risico's en kosten: toevoegingen (bestedingen en terugnemingen) (+)/(-)	635/8		
Andere bedrijfskosten	640/8	1.578,47	77.413,17
Als herstructureringskosten geactiveerde bedrijfskosten (-)	649		
Bedrijfswinst (Bedrijfsverlies) (+)/(-)	9901	-822.878,71	-810.582,72

	codes	boekjaar	vorig boekjaar
Financiële opbrengsten	75/76B	10.439.170,85	11.691.999,34
Recurrente financiële opbrengsten	75	10.439.170,85	11.691.999,34
• Opbrengsten uit financiële vaste activa	750	8.904.701,69	10.146.373,97
• Opbrengsten uit vlottende activa	751	1.534.469,16	1.545.517,81
• Andere financiële opbrengsten	752/9		107,56
Niet-recurrente financiële opbrengsten	76B		
Financiële kosten	65/66B	11.296,05	18.560,56
Recurrente financiële kosten	65	9.190,53	18.560,56
Kosten van schulden	650	5.778,28	3.325,49
Waardeverminderingen op vlottende activa andere dan voorraden, bestellingen in uitvoering en handelsvorderingen: toevoegingen (terugneming) (+)/(-)	651		
Andere financiële kosten	652/9	3.412,25	15.235,07
Niet-recurrente financiële kosten	66B	2.105,52	
Winst (Verlies) van het boekjaar voor belasting (+)/(-)	9903	9.604.996,09	10.862.856,06
Onttrekkingen aan de uitgestelde belastingen	780		
Overboeking naar de uitgestelde belastingen	680		
Belastingen op het resultaat (+)/(-)	67/77	211.950,13	216.551,57
Belastingen	670/3	211.950,13	216.551,57
Regularisering van belastingen en terugneming van voorzieningen voor belastingen	77		
Winst (verlies) van het boekjaar (+)/(-)	9904	9.393.045,96	10.646.304,49
Onttrekking aan de belastingvrije reserves	789		
Overboeking naar de belastingvrije reserves	689		
Te bestemmen winst (verlies) van het boekjaar (+)/(-)	9905	9.393.045,96	10.646.304,49

Resultaatverwerking

		codes	boekjaar	vorig boekjaar
Te bestemmen winst (verlies)	(+)/(-)	9906	9.393.045,96	11.580.264,28
Te bestemmen winst (verlies) van het boekjaar	(+)/(-)	9905	9.393.045,96	10.646.304,49
Overgedragen winst (verlies) van het vorige boekjaar	(+)/(-)	14P		933.959,79
Onttrekking aan het eigen vermogen		791/2		
aan het kapitaal en aan de uitgiftepremies		791		
aan de reserves		792		
Toevoeging aan het eigen vermogen		691/2	3.393.045,96	6.580.264,28
aan het kapitaal en aan de uitgiftepremies		691		
aan de wettelijke reserve		6920	469.652,30	532.315,22
aan de overige reserves		6921	2.923.393,66	6.047.949,06
Over te dragen winst (verlies)		14		
Tussenkost van de vennoten in het verlies		794		
Uit te keren winst		694/7	6.000.000,00	5.000.000,00
Vergoeding van het kapitaal		694	6.000.000,00	5.000.000,00
Bestuurders of zaakvoerders		695		
Werknemers		696		
Andere rechthebbenden		697		

Verslag van de commissaris

AAN DE ALGEMENE VERGADERING VAN DE VENNOOTSCHAP NUHMA NV OVER HET BOEKJAAR AFGESLOTEN OP 31 DECEMBER 2016

Overeenkomstig de wettelijke en statutaire bepalingen, brengen wij u verslag uit in het kader van ons mandaat van commissaris. Dit verslag omvat ons oordeel over de balans op 31 december 2016, over de resultatenrekening van het boekjaar afgesloten op 31 december 2016 en over de toelichting (alle stukken gezamenlijk "de Jaarrekening") en omvat tevens ons verslag betreffende overige door wet- en regelgeving gestelde eisen.

VERSLAG OVER DE JAARREKENING – OORDEEL ZONDER VOORBEHOUD

Wij hebben de controle uitgevoerd van de Jaarrekening van Nuhma nv ("de Vennootschap") over het boekjaar afgesloten op 31 december 2016, opgesteld op grond van het in België van toepassing zijnde boekhoudkundig referentiestelsel, met een balanstotaal van € 332.005.639 en waarvan de resultatenrekening afsluit met een winst van het boekjaar van € 9.393.046.

Verantwoordelijkheid van het bestuursorgaan voor het opstellen van de Jaarrekening

Het bestuursorgaan is verantwoordelijk voor het opstellen van de Jaarrekening die een getrouw beeld geeft in overeenstemming met het in België van toepassing zijnde boekhoudkundig referentiestelsel. Deze verantwoordelijkheid omvat: het opzetten, implementeren en in stand houden van een interne controle met betrekking

tot het opstellen en de getrouwe weergave van de Jaarrekening die geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of het maken van fouten bevat; het kiezen en toepassen van geschikte waarderingsregels; en het maken van boekhoudkundige schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Verantwoordelijkheid van de commissaris

Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel over deze Jaarrekening tot uitdrukking te brengen op basis van onze controle. Wij hebben onze controle volgens de internationale auditstandaarden ("International Standards on Auditing" – "ISA's") zoals deze in België werden aangenomen uitgevoerd. Die standaarden vereisen dat wij aan de deontologische vereisten voldoen alsook de controle plannen en uitvoeren teneinde een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de Jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de in de Jaarrekening opgenomen bedragen en toelichtingen. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de beoordeling door de commissaris, met inbegrip van diens inschatting van de risico's van een afwijking van materieel belang in de Jaarrekening als gevolg van fraude of van fouten. Bij het maken van die risicoinschatting neemt de commissaris de bestaande interne controle van de Vennootschap in aanmerking die relevant is voor het opstellen door de Vennootschap van de Jaarrekening die een getrouw

beeld geeft, ten einde controlewerkzaamheden op te zetten die in de gegeven omstandigheden geschikt zijn, maar die niet gericht zijn op het geven van een oordeel over de effectiviteit van de bestaande interne controle van de Vennootschap. Een controle omvat tevens een evaluatie van de geschiktheid van de gehanteerde waarderingsregels en van de redelijkheid van de door het bestuursorgaan gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van de prestatie van de Jaarrekening als geheel.

Wij hebben van het bestuursorgaan en de aangestelden van de Vennootschap de voor onze controle vereiste ophelderingen en inlichtingen verkregen en wij zijn van mening dat de door ons verkregen controleinformatie voldoende en geschikt is om daarop ons oordeel te baseren.

Oordeel zonder voorbehoud

Naar ons oordeel geeft de Jaarrekening een getrouw beeld van het vermogen en de financiële toestand van de Vennootschap per 31 december 2016, alsook de resultaten over het boekjaar dat op die datum is afgesloten, in overeenstemming met het in België van toepassing zijnde boekhoudkundig referentiestelsel.

VERSLAG BETREFFENDE OVERIGE DOOR WET- EN REGELGEVING GESTELDE EISEN

Het bestuursorgaan is verantwoordelijk voor het opstellen en de inhoud van het jaarverslag over de Jaarrekening, in overeenstemming met artikel 96 van het Wetboek van vennootschappen ("W. Venn"), het naleven van de wettelijke en bestuursrechtelijke voorschriften die van toepassing zijn op het voeren van de boekhouding, alsook het naleven van het W. Venn en van de statuten van de Vennootschap.

In het kader van ons mandaat en overeenkomstig de Belgische bijkomende norm bij de in België van toepassing zijnde ISA's, is het onze verantwoordelijkheid om, in alle van materieel belang zijnde opzichten, de naleving van bepaalde wettelijke en reglementaire verplichtingen na te gaan.

Op grond hiervan, doen wij de volgende bijkomende verklaringen die niet van aard zijn om de draagwijdte van ons oordeel over de Jaarrekening te wijzigen:

- Het jaarverslag over de Jaarrekening opgesteld overeenkomstig de artikelen 95 en 96 van het W. Venn en neer te leggen overeenkomstig artikel 100 van het W. Venn, behandelt, zowel qua vorm als qua inhoud, de door de wet vereiste inlichtingen, stemt overeen met de Jaarrekening en bevat geen van materieel belang zijnde inconsistenties ten aanzien van de informatie waarover wij beschikken in ons controledossier.
- De sociale balans, neer te leggen overeenkomstig artikel 100 van het W. Venn, behandelt, zowel qua vorm als qua inhoud, de door de wet vereiste inlichtingen, en bevat geen van materieel belang zijnde inconsistenties op basis van de informatie waarover wij beschikken in ons controledossier.
- Onverminderd formele aspecten van ondergeschikt belang, werd de boekhouding gevoerd overeenkomstig de in België van toepassing zijnde wettelijke en bestuursrechtelijke voorschriften.
- De resultaatverwerking, die aan de algemene vergadering wordt voorgesteld, stemt overeen met de wettelijke en statutaire bepalingen.
- Wij dienen u geen verrichtingen of beslissingen mede te delen die in overtreding met de statuten of het W. Venn zijn gedaan of genomen.

Hasselt, 21 april 2017

Ernst & Young Bedrijfsrevisoren cvba
Commissaris
Vertegenwoordigd door

Stefan Olivier
Vennoot*

** Handelend in naam van een BVBA*

17S00225

Nuhma werkt namens de Limburgse gemeenten aan duurzaamheid, energie en innovatie via gerichte participaties. Leidraad is de maatschappelijke meerwaarde voor de gemeenschap in het algemeen en Limburg in het bijzonder. Daarnaast ontvangen de 43 Limburgse gemeenten en Laakdal die lid zijn ieder jaar een dividend. Zij vormen eveneens de algemene vergadering van Nuhma. Een Raad van Bestuur staat in voor het beheer van de participatieportefeuille.

Door haar investeringen en participaties in andere ondernemingen wil Nuhma mee de doelstelling helpen realiseren om Limburg CO₂-neutraal te maken tegen 2020.